

Prostor za nalepko
s šifro

Zveza slovenskih slavističnih društev

**DRŽAVNO TEKMOVANJE
V ZNANJU SLOVENSKEGA JEZIKA
ZA VODNIKOVO PRIZNANJE**

**Tekmovalna pola za 1. letnik srednjih poklicnih šol
10. april 2026**

Na liste z nalogami nalepite nalepke s šifro (okvirček desno zgoraj).

Izhodiščni besedili najdete v prilogi. Na prilogo ne pišite rešitev, saj se ta ne bo skenirala in ocenjevalcem ne bo vidna.

Če se zmotite, napačen odgovor prečrtajte in poleg zapišite novega. Odgovori naj bodo pravopisno in slovnično pravilni. Nejasni in nečitljivi odgovori se točkujejo z nič točkami (negativnih točk ni). Pišite s kemičnim svinčnikom ali z nalivnim peresom in ne uporabljajte korekturnih sredstev.

Čas pisanja je 90 minut.

Število možnih točk: 75

Sklop A

1.1 Spodnja besedila razporedite po času nastanka od najstarejšega do najmlajšega in ustrezno zaporedje številk zapišite na črtice pod besedili. Po čem ste sklepali o pravilnem zaporedju besedil? Utemeljitev napišite v povedi.	2 točki
---	----------------

1	Šentaj, ko bi to vedel, kako bi jih hotel skópati! Ni zastonj začelo deklè v priglíhah govoriti. Ta reč meni ne gre v glavo. Da je le kje kaj pridnega, tako mora že zlodej te ljubljanske fantaline zraven imeti.
----------	--

2	Bose, gozpodi miloztiuví, otze bose, tebe izpovuede vuez moi greh, í zuetemu creztu, í zuetei Marii, í zuetemu Michaelu, i uizem crilatcem bosiem, i zuetemu Petru, i územ zelom bosiem, i územ musenicom bosiem ...
----------	--

3	Rekši, pogasi gospodar luč in se spravi spat. Dolgo pa sta še oče in mati ugibala o otrocih, o družini in druge enake reči, preden sta zaspala in so ju popustile vsaktere skrbi. Tam v drugi sobici pa je čulo mlado uho vsako besedico. Deklica, o kateri sta se skrbljiva roditelja pogovarjala, ni spala.
----------	---

4	Dolgo, prazno poletje, ki se je raztezalo med njo in prvim letnikom gimnazije – in to prav tiste, ki jo obiskuje Krištof – morda le ne bo tako prazno! Mogoče bo celo najboljše poletje doslej, je razmišljala Lučka, ko je hitela proti šoli.
----------	--

Vrstni red besedil po času nastanka: _____

Utemeljitev:

1.2 Obkrožite, ali posamezna trditev <i>drži</i> ali <i>ne drži</i>. Napačne popravite in popravljene v celoti zapišite na črte.	6 točk
---	---------------

- | | |
|--|----------------------------|
| a) Najstarejši znani prednik slovenščine je praslovanščina. | drži ne drži |
| b) Prvi zapisi v indoevropsčini so nastali pred približno 6000 leti. | drži ne drži |
| c) Ciril in Metod sta pisavo glagolico ustvarila na osnovi grških črk. | drži ne drži |
| č) Brižinski spomeniki so najbrž najstarejše slovansko besedilo v latinici. | drži ne drži |
| d) Verska besedila, ki so v času pokristjanjevanja nastajala na zahodu, so bila pisana predvsem v domačih jezikih posameznih ljudstev. | drži ne drži |

Prostor za nalepko
s šifro

1.3 V celih povedih odgovorite na vprašanja.

6 točk

a) Zakaj je po svetopisemski zgodbi bog ljudem zmešal jezike?

b) V slovanskih jezikih najdemo veliko »lažnih prijateljev«. Razložite besedno zvezo, ki je v narekovajih, in napišite en primer.

c) Naštejte tri značilnosti vsakdanjega življenja Praslovanov.

1.4 V povezanem besedilu napišite, kaj je ilirizem, ter navedite dve pozitivni spremembi, ki ju je vnesel v slovenščino 19. stoletja. Napišite razlog, zakaj se ni uveljavil, in kakšno posledico bi prinesla njegova uveljavitev.

5 točk

1.5 Jezike povežite z oštevilčenimi značilnostmi tako, da na črte pred vsakim jezikom napišete obe ustrezni številki.	4 točke
--	----------------

_____ ruščina
_____ poljščina
_____ slovenščina
_____ črnogorščina

- 1 Ta jezik ima dvojino.
- 2 Ta jezik je najmlajši med slovanskimi jeziki.
- 3 Ta jezik je ohranil praslovanske nosne samoglasnike.
- 4 Ta jezik se zapisuje v cirilici.
- 5 Ta jezik sodi med južnoslovanske jezike.
- 6 Ta jezik sodi med vzhodnoslovanske jezike.
- 7 Ta jezik sodi med zahodnoslovanske jezike.

1.6 Na nemi karti s križci označite države, v katerih govorijo južnoslovanske jezike.	2 točki
--	----------------



Vir: Senegačnik, J., Drobnjak, B.: Geografija Evrope in Azije, Rokus Klett, 2020, stran 43.

Prostor za nalepko
s šifro

Sklop B

V PRILOGI preberite izhodiščno besedilo sklopa B in rešite naloge.

2.1 Obkrožite, ali posamezna trditev <i>drži</i> ali <i>ne drži</i>.	5 točk
Ena od idej esperanta je bila izenačiti položaj govorcev različnih maternih jezikov.	drži ne drži
Medslovanščina je začela nastajati okrog leta 2009.	drži ne drži
Medslovanščina je zasnovana kot poenostavljena oblika ruščine.	drži ne drži
Govorci romanskih jezikov bi se morali medslomanščine priučiti v celoti.	drži ne drži
Ustvarjalca medslomanščine sta pri njenem oblikovanju upoštevala podobne značilnosti manj kot 12 slovanskih jezikov.	drži ne drži

2.2 Kaj je skupnega esperantu in medslomanščini in po čem se razlikujeta? Napišite eno podobnost in eno razliko. Odgovorite v povedi/h.	3 točke
--	----------------

2.3 V izpisani povedi je podčrtana besedna zveza. V povedi/h pojasnite, kaj je želel avtor članka z njo izraziti.	2 točki
--	----------------

Nekoliko manj visokoleteč cilj so si zadali ustvarjalci medslomanščine, jezika, ki naj bi omogočil lažje sporazumevanje Slovanov.

2.4 Spodnji trdilni povedi pretvorite v nikalni in novi povedi napišite na črti.	4 točke
---	----------------

Vsak Slovan lahko za silo razume besedilo v drugem slovanskem jeziku.

Francozi bi se pri učenju medslomanščine morali zelo potruditi.

2.5 Preberite spodnjo poved in slovarski sestavek v PRILOGI ter rešite naloge.	6 točk
---	---------------

Kot podlaga esperantu je služilo besedišče indoevropskih jezikov, predvsem romanskih.

a) Obkrožite ustrezno možnost:

Beseda podlaga je v povedi uporabljena v prvem/drugem/tretjem slovarskem pomenu.

b) Besedo podlaga uporabite v novih treh povedih – v vsaki povedi uporabite drug pomen.

c) Kaj pomeni beseda podlaga v agronomiji? Pomen izpišite na črto.

Sklop C

V PRILOGI preberite izhodiščno besedilo sklopa C in rešite naloge.

3.1 Štiri od spodnjih trditev niso v skladu z izhodiščnim besedilom. Obkrožite črke pred njimi.	4 točke
--	----------------

- a) Približno tretjina vseh izumirajočih jezikov prihaja iz osmih držav ob ekvatorju in na južni polobli.
- b) Večina vseh jezikov na svetu se govori v Evropi.
- c) 94 odstotkov vseh ljudi na Zemlji se sporazumeva v samo 5 odstotkih jezikov.
- č) Angleščina je bila edini jezik, ki se je širil z »jezikovnim izvozom« zaradi trgovanja in kolonizacije.
- d) V času kolonizacije je bila maorščina na Novi Zelandiji prepovedana, otroke pa so v šolah kaznovali, če so jo govorili.
- e) Danes maorščino tekoče govori približno ena petina prebivalcev Nove Zelandije.

Prostor za nalepko
s šifro

3.2 Napišite, v katero besedno vrsto sodijo podčrtane besede.

8 točk

Od približno 7000 jezikov na svetu jih kar 3000 danes umira, od tega jih je polovica iz le osmih držav ob ekvatorju in na južni polobli. Evropa sodi v povsem drugo skrajnost. Po nekaterih ocenah etnologov naj bi danes na svetu živelo še 7358 jezikov, od tega v Evropi le 239. Ko govorimo o stabilnosti jezikov, je pomemben podatek tudi ta, da se 94 odstotkov vseh ljudi na Zemlji sporazumeva v samo 5 odstotkih jezikov.

- na _____
- jih _____
- le _____
- južni _____
- skrajnost _____
- danes _____
- je _____
- pomemben _____

3.3 Števnike, napisane s števki, zapišite s črkami.

3 točke

Po nekaterih ocenah etnologov naj bi danes na svetu živelo še 7358 jezikov, od tega v Evropi le 239. Ko govorimo o stabilnosti jezikov, je pomemben podatek tudi ta, da se 94 odstotkov vseh ljudi na Zemlji sporazumeva v samo petih odstotkih jezikov.

3.4 Iz spodnje enostavčne povedi izpišite navedena stavčna člena.

2 točki

94 odstotkov vseh ljudi na Zemlji se sporazumeva v samo 5 odstotkih jezikov.

osebek: _____

prislovno določilo načina: _____

3.5 Razložite, kaj pomenijo izpisane besedne zveze iz besedila. (V besedilu so podčrtane.)	3 točke
---	----------------

smrtno obsodbo _____

kamen spotike _____

napenja vse sile _____

Sklop Č

4.1 Popravite napake v besedilu. Kar je napačno, prečrtajte in dopišite, kako je pravilno.	10 točk
---	----------------

Krško je osrednje mesto posavja. Razvil se je na obeh bregih reke Save. Čas protestantizma v mestu sta zaznamovala Adam Bohorič in Jurij Dalmatin. Svoja najnovejša spoznanja o njima je želel prikazat Boris Golec v njegovi monografiji. Povezovalo ju je delovanje v tem staro davnem mestu Ljubljani in drugot. Pred bralce je postavil njuni življenjski zgodbi, vmeščeni v Krško v burnem 16. stoletju. Z knjigo je tudi počastil spomin na 440 obletnico izida prvega prevoda Biblije in prve slovnice slovenskega jezika. Med drugim je odkril, da smo 500. obletnico bohoričevega rojstva praznovali nekaj let prezgodaj, saj se je rodil okoli leta 1524. Prav tako ne držijo vstrajne navedbe, da je Bohorič umrl v izgnanstvu nekje na Nemškem. Za Dalmatina pa zatrjuje da je izviral iz družine Hrvaških beguncev pred turki, ki so se okrog leta 1530 naselili v krškem Polju.

(Prirejeno po: <https://www.rtv slo.si/kultura/beremo/adam-bohoric-jurij-dalmatin-in-mesto-krsko-v-16-stoletju/738517> in <https://kraj i.eu/slovenija/krsko/slo>, pridobljeno: 7. 3. 2026.)

PRILOGA: SKLOP B

Medslovanščina – jezik, ki ga z lahkoto razumemo vsi Slovani

22. 10. 2019

Ste že slišali koga govoriti v medslovanščini? Gre za umetno ustvarjen jezik, ki je namenjen medsebojnemu sporazumevanju in prijateljstvu pripadnikov različnih slovanskih narodov.

Najbolj znan izmišljen jezik je zagotovo esperanto, ki ga je leta **1889** izumil **Ludvik Lazar Zamenhof** z namenom spodbujanja miru in mednarodnega razumevanja. Temelji na podlagi besedišča indoevropskih jezikov, predvsem izhaja iz romanskih jezikov. Ustvarjen je bil z namenom, da bi vsem ljudem omogočil enakopravno sporazumevanje – ker esperanto nikomur ni materinščina, bi se ga morali vsi naučiti, s čimer bi se izničila prednost tistih, ki jim je angleščina materni jezik. Alternativa čedalje močnejše prevladujoči angleščini se ni nikoli zares uveljavila: esperanta se uči le nekaj zanesenjakov, angleščina pa je medtem prerasla v nekakšen univerzalen jezik.

Nekoliko manj visokoletič cilj so si zadali ustvarjalci medslovanščine, jezika, ki je začel nastajati pred približno poldrugim desetletjem in je namenjen sporazumevanju pripadnikov slovanske jezikovne družine. Ustvarjalci medslovanščine so izhajali iz teze, da so slovanski jeziki med seboj tako podobni, da lahko vsak Slovan brez dodatnega učenja za silo razume besedilo, zapisano v drugem slovanskem jeziku. Za razliko od drugih umetnih jezikov, ki se jih je treba v celoti priučiti, je torej medslovanščina razumljiva za večino govorcev kateregakoli slovanskega jezika. Njena slovnica temelji na starocerkvenoslovanščini, jeziku, ki sta ga v 9. stoletju oblikovala misijonarja Ciril in Metod. Snovalca medslovanščine, **Vojtech Merunka**, češki profesor računalništva, in **Jan van Steenbergen**, nizozemski jezikoslovec, sta pri ustvarjanju jezika iskala največji skupni imenovalac prek ducata slovanskih jezikov. Medslovanščina tako ni zgolj nekakšna različica ruščine ali slovenščine, opozarjata avtorja, pač pa preplet lastnosti slovanskih jezikov. »Medslovanščino bi lahko uporabljali vse od Sibirije do Slovenije,« sta prepričana njena snovalca.

Prerejeno po: <https://www.dnevnik.si/nedeljski/prosti-cas/magazin/video-medslovanščina-jezik-ki-ga-z-lahkoto-razumemo-vsi-slovani-2243127/>, 15. 9. 2025, in <https://ptujinfo.com/novica/globalno/ste-vedeli-da-obstaja-jezik-ki-ga-brez-tezav-razumejo-vsi-slovani-imenuje-se>, 5. 10. 2025)

PRILOGA K NALOGI 2.5

podlága -e ž (â)

1. *predmet, snov glede na predmet, snov, ki je neposredno na njem*: odlepiti znamko od podlage; telo pritiska na podlago; gladka, lesena podlaga / uporabiti revijo za podlago pri pisanju
2. navadno s prilastkom *kar bistveno določa, opredeljuje lastnosti, značilnosti česa*: to odkritje je podlaga sodobne genetike; ustava je podlaga vsej zakonodaji / njegova govorica ima očitno narečno podlago / gimnazija daje dobro podlago za študij na univerzi *predhodno znanje* / pisati na podlagi izkušenj; trgovati na podlagi sporazuma // *kar je nujno potrebno za obstoj, razvoj česa*: mir je podlaga blaginje; ustvariti podlago za hitrejši gospodarski razvoj / časopis nima trdne finančne podlage; materialna podlaga šolstva se je okrepila // *kar dela, da je kaj logično upravičeno, podprto*: ta zakonski člen je podlaga naših zahtev; dati filozofsko podlago moderni kritiki / ta sum nima podlage, je brez podlage *je neupravičen, neutemeljen*; za tako ravnanje ni nobene podlage *razloga, vzroka*
3. *enakobarvni del predmeta glede na motive, like drugačne barve na njem*: podlaga je bela, rože pa so rdeče; s podlago barvno skladen vzorec
4. navadno s prilastkom *bistvena sestavina*: podlaga te tkanine je bombaž
5. *agr. rastlina, na katero se cepi kaka druga rastlina*: cepič se je dobro zrasel s podlago / drevesna, trsna podlaga
 - pog. na dobro podlago se lahko veliko pije *po obilni, dobri jedi*; publ. dobiti čir na živčni podlagi *zaradi živčnosti, razburjanja*; zastar. svilena podlaga suknjiča *podloga*; na dvajset centimetrov podlage je zapadlo pol metra snega že *zapadlega, ležečega snega*
 - ♦ ekon. zlata podlaga v nekaterih državah *zlato emisijske banke, ki bi s svojo vrednostjo lahko nadomestilo izdani denar*

PRILOGA: SKLOP C

Sklop C

Večjezičnost – dar ali prekletstvo?

Večjezičnost je proces, ki traja vse življenje in nikakor ni zgolj linearen – več jezikov ko govori posameznik, bolj zapletena je bitka za prevlado in iskanje sodelovanja med njimi.

Tekst: Irena Duša

Ohranjanje jezika

Od približno 7000 jezikov na svetu jih kar 3000 danes umira, od tega jih je polovica iz le osmih držav ob ekvatorju in na južni polobli. Evropa sodi v povsem drugo skrajnost. Po nekaterih ocenah etnologov naj bi danes na svetu živelo še 7358 jezikov, od tega v Evropi le 239. Ko govorimo o stabilnosti jezikov, je pomemben podatek tudi ta, da se 94 odstotkov vseh ljudi na Zemlji sporazumeva v samo 5 odstotkih jezikov. Veliko vlogo pri tem je imel »jezikovni izvoz« – prevlada tujih jezikov na območjih, kamor sta jih zanesla trgovanje ali kolonizacija. Na ta način si rok ni umazala le angleščina. Ne glede na to, koliko prednosti ima večjezičnost (npr. ekonomsko, izobraževalno, profesionalno), za majhne jezike lahko pomeni **smrtno obsodbo**, saj se zaradi praktičnosti njihova raba krči.

Ko se vmeša politika

Za ohranjanje jezikov države sprejemajo različne ukrepe, od obveznih ur drugega jezika v šoli do dvojezičnih napisov. A zadnji so pogosto **kamen spotike**.

Nazadnje so se zaradi tega hudo sporekli na Novi Zelandiji, kjer nameravajo uveljaviti napise na prometnih tablah tudi v maorščini. V času kolonizacije je bila ta prepovedana, otroke so celo topli v šoli, če so govorili »po domače«. V zadnjem obdobju država **napenja vse sile**, da bi jezik Maorov rešila pred izumrtjem. Danes namreč maorščino tekoče govorijo le 4 odstotki populacije, čeprav je kar ena petina vseh Novozelancev maorskega rodu.

Dvojezične table so stalnica tudi na Škotskem, v Walesu in drugih večjezičnih delih Evrope, vsake toliko pa poleg informacij ponudijo tudi zabavo. Med viralnimi prevodi se je tako znašel napis Prepovedano za tovorna vozila. Dovoljeno samo za stanovalce, z valižanskim pripisom »Trenutno me ni v pisarni. Prosim, pošljite besedilo za prevod.« Do napake je prišlo v mestu Swansea, kjer so napis poslali v prevod notranji službi in pomotoma natisnili avtomatski odgovor. Valižanski govorniki so (žal) napako hitro opazili in uradniki so jo hitro popravili.

Čeprav Evropska unija nima pomembnejšega vpliva na ohranjanje jezikovne raznolikosti znotraj svojih meja, ker so posamezne države članice same odgovorne za jezikovno politiko in izobraževanje, predano varuje jezikovno raznolikost in učenje jezikov.

(odlomek)

Prilagojeno po: Irena Duša, Dar ali prekletstvo. Gea, oktober 2023.